

Exodus

Exodus vypráví o vzniku Izraele jako národa. Hlavní postavou tohoto eposu je Mojžíš, který vyvedl lid z Egypta. Název, kterým se tato Druhá kniha Mojžíšova označuje, znamená „východ“ nebo „odchod“ (z řec. *exodos*; hebr. se kniha jmenuje *šmot* „Jména“). Mojžíšovým prostřednictvím dal Bůh Izraelcům Zákon – pravidla pro každodenní život – a uzavřel s nimi trvalou smlouvu. V ní se jim odevzdal a zároveň je přijal za svůj lid. Kniha Exodus ukazuje, jak Bůh, který se dal poznat, řídí dějiny a projevuje se přitom jako ochránce utlačovaných, jako „svatý“ Hospodin, jehož dobrota i spravedlnost jsou nesmírné.

V egyptské historiografii nenajdeme o odchodu Izraelců ze země ani zmínku. Podle Bible (1 Kr 6,1) k němu došlo 480 let před stavbou Šalomounova chrámu, zahájenou v roce 970 př. Kr. Pokud tyto dva údaje sečteme, vyjde nám rok 1450 př. Kr. Současné přepočítávání dat z historie Izraele, které vychází ze seznamu egyptských panovníků, tuto dobu potvrzuje. Většina biblistů však dává přednost pozdějšímu datu, 13. stol. př. Kr., protože pro to má řadu pádných důkazů. Navíc se předpokládá, že zaokrouhlené číslo 480 (12 × 40) pouze symbolicky označuje dvanáct generací. Počítá-li se podle současné praxe na jednu generaci pouze 25 let, vychází opět 13. století př. Kr. Z tohoto pojetí vycházejí i následující historické poznámky.

1–12,36 Izraelci v Egyptě

1 Národ otroků
Od Josefovy smrti, zaznamenané na konci knihy Genesis, uplynulo téměř

300 let. Jákobův rod prožil tedy v Egyptě přibližně 370 let. Jeho bývalé výsady už ale dávno zanikly. Za vlády nového faraona z dynastie, která už dávno zapomněla, že Josef kdysi zachránil Egypt před hladem (viz Gn 41), jsou jeho příslušníci jen pouhými otroky.

V Egyptě se mnohé změnilo. Ze země byli vyhnáni hyksóští panovníci a došlo opět ke spojení Dolního a Horního Egypta. Nová dynastie faraonů se usídlila ve Vesetu (Théby) a Mennoferu (Memfis). V tomto období egyptské historie, označovaném jako Nová říše, dosáhli Egypťané největších vojenských úspěchů. Po nástupu Sethiho I. (patrně „nový král“ z verše 8) se pozornost egyptských vládců opět soustředila na úrodnou oblast nilské delty. Zahájili v ní velkorysou výstavbu, včetně budování faraonových „měst pro sklady“. Jedno z nich neslo jméno Sethiho nástupce, Ramesse II. Hlavním zdrojem okamžitě použitelných pracovních sil byli i Izraelci usazení v této oblasti.

Velký počet cizinců (viz 12,37) na hranicích země začal faraona patrně zneklidňovat, a proto se snažil předejít případným nepokojům. Nechal Izraelce rozdělit do skupin, aby pod dohledem jeho strážců kopali bahno a vyráběli z něho cihly na nová města.

I přes zvýšený útlak se počet Izraelců rychle zvyšoval. Faraon se tedy rozhodl pro přímý zásah (15–22). Mezi ním a jeho snahou o zavraždění každého narozeného izraelského chlapce ale stály hebrejské porodní báby. Jejich víra a odvaha byly silnější než panovníkova moc.

Přehled

Jak Bůh zachránil Izraelce z egyptského otroctví a udělal z nich svůj lid.

Kapitoly 1–11

Izraelci v Egyptě
Mojžíš
Egyptské rány

Kapitoly 12–18

Hod beránka
Odchod Izraelců z Egypta
Putování pouští

Kapitoly 19–40

Boží lid
Desatero
Zákon a smlouva
Boží přítbytek a bohoslužba

„Pokud chceme porozumět hlavní zvěsti Nového zákona, nestojí za pečlivé studium žádná jiná kniha víc než tato.“

R. A. Cole